

DEDE KORKUT

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 31 • Ağustos/August 2023
www.dedekorkutdergisi.com

DOI: <http://dx.doi.org/10.25068/dedekorkut549>

Araştırma Makalesi/ Research Article

Masalların Ürkütücü Gerçekliği: Grimm Masalları Örneği The Frightenings Reality of Fairy Tales: The Case of Grimms' Fairy Tales

Öz

Masallar, sözlü kültür ürünleri içerisinde nesilden nesile aktarılan dinleyiciye güven hissi vererek merakla anlatılması beklenen bir anlatı türüdür. Bu anlatılarda çeşitli kültürel kodlar mevcuttur. 19. yüzyılda masallar ile ilgili ilk çalışmalar Grimm Kardeşler ile başlamıştır. Grimm kardeşler, masal denilince muhakkak ilk akla gelen isimlerdendir. Masallar, genellikle hayal ürünü olarak düşünülse de içerisinde hayattan kesitler barındırması özelliği ile gerçeğe oldukça yakındır. Masallarda verilmiş istenilen mesaj genellikle iyi ve kötünün mücadelesi ile anlatılmaktadır. Bu mücadele anlatılırken oldukça yalın ifadeler kullanılır. Grimm masalları ise bu masalların aksine ürkütücü birçok unsur içermektedir. Dinleyenlerin ürperdiği ve bilindik masal çizgisinin dışında bir tablonun mevcut olduğu Grimm masalları, bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Tespit edilen 29 masalda ürkütücü unsurlar yer almaktadır. Makalede, bu ürkütücü unsurlar uzuvların kesilmesi, insan eti yeme, sınama, ihanet, psikolojik unsurlar ve diğer ürkütücü unsurlar başlıkları altında değerlendirilmiştir. Kötülük unsurunun hâkim olduğu bu masallara genel olarak bakıldığında kötülüğün daha çok kahramanın en yakını olan aile fertlerinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Masal kahramanı kazara bu ürkütücü olayları yaşasa da genellikle bilinçli bir şekilde kahraman bu duruma maruz kalmaktadır. Masallarda iyilik ya da kötülük unsurları hâkim olsa da verilen mesajlar benzerdir. Çalışmada karşılaşılan bu ürkütücü unsurlarla aslında kötülüğün var olduğu ve hayatta her zaman dikkatli olunması gerektiği mesajı verilir.

Anahtar Kelimeler: Grimm Masalları, Ürkütücü Unsurlar, İnsan Eti Yeme, Sınama, İhanet.

Abstract

Tales are a type of narrative that is expected to be told with curiosity by trusting the audience, which is transferred from generation to generation within the products of oral culture. There are various cultural codes in these narratives. The first work on 19th century fairy tales began with the Grimm Brothers. The Grimm Brothers are one of the first names that come to mind when it comes to fairy tales. Although fairy tales are generally thought of as a product of imagination, they are very close to reality as they contain sections from life. The message to be given in fairy tales is usually told through the struggle of good and evil. While describing this struggle, very plain expressions are used. Grimms' fairy tales, on the other hand, contain many frightening elements. Grimms' fairy tales in which the audience shudders and there is a picture outside the familiar fairy tale line, express the importance of evaluation. There are frightening elements in 29 detected tales. In the article, these frightening elements were evaluated under the title of cutting of limbs, eating human flesh, testing, betrayal, psychological elements and another frightening elements. When we look at these tales in which the element of evil is dominant, we can say that the evil mostly comes from the family members who are the closest to the hero. Although the hero of the fairy tale accidentally experiences these frightening events, we can say that the hero is exposed to this situation consciously in general. Although the elements of good or evil dominate in the fairy tales, the messages given are similar. With these frightening elements encountered in the study, the message that evil exists and that one should always be careful in life is given.

Keywords: Grimms' Fairy Tales, Frightenings Elements, Eating Human Flesh, Testing, Betrayal.

Elif Şebnem Demirci *

Sorumlu Yazar Corresponding Author

* Dr. Öğr. Üyesi
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi,
Rize/ Türkiye
Elmek: elif.demirci@erdogan.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0217-5766

Makale Geçmişi Article History

Geliş Tarihi: 26.06.2023
Kabul Tarihi: 31.08.2023
E-yayın Tarihi: 31.08.2023

Atıf/Citation:

Demirci, E. Ş. (2023). Masalların Ürkütücü Gerçekliği: Grimm Masalları Örneği. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, (31), s. 49-58.

Giriş

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren sözlü kültür ürünleri gelenek içerisinde kendine yer edinmiştir. Bu sözlü kültür ürünlerinden biri olan masallar zaman içerisinde değişmiş olsa da belirli özellikleriyle diğer türlerden ayrılır. Oluşum süreçleri ile ilgili farklı görüşler olan masalların kabul görmüş ortaya çıkış süreci de tartışılmaktadır. Masallar, 19. yüzyılda Grimm Kardeşler tarafından ilk kez derlenmiştir. Onlar masalları hiçbir zaman sadece masal olarak görmemiş, bu masalları Alman halkının gelenek ve göreneklerini oluşturan tarihi belgeler olarak düşünmüşlerdir (Grimm Kardeşler, 2011: 9). Her daim mutlu sonla biten, özellikle çocukların hayal dünyasını geliştiren masallar, Müslüman, Hristiyan, Budist anlatıcılar tarafından her seferinde yeniden şekillenerek adeta milli bir karaktere bürünmesine rağmen onlara sonradan ilave edilen bu özelliği nedeniyle tüm insanların duygularını yansıtmaktadır (Bilkan 2009: 16).

Nesilden nesile aktarılan masallar genellikle hayal ürünü olarak kabul görse de kültürel kodları bünyesinde barındırması açısından hayatı yansıttığını söyleyebiliriz. Masalların dinleyenlere/okuyanlara olumlu mesaj vermesinin yanı sıra olumsuz mesajlar içerdiğini de görmekteyiz. Birçok sakıncalı ve zararlı unsura sahip olan masal mevcuttur. Masal türü bir yandan içerdiği öğütlerle, akıcı ve sade diliyle, hayalî unsurlarıyla çocuk gelişimine olumlu yönde katkıda bulunurken, diğer yandan da barındırdığı birtakım olumsuz unsurlarla çocuk gelişimine zarar verebilmektedir (Yeniasır vd.,2017: 309). Masallar bünyesinde barındırdığı ürkütücü olayları genellikle kahramanın en yakını ile bağlantılı olarak yansıtır. Yazıya geçiş sürecinden önceki mitik anlatılarda da bunun yerine kötü ruhları görmekteyiz. Türk mitolojisinde “iyi-kötü” karşıtlığında kötü olarak kabul edilen varlıklardan çeşitli kötülükler beklenmektedir (Sarpkaya, 2014: 254-255).

“Her ne kadar ilk anda olumsuzluklarla karşılaşsak da hayatın doğasında yer alan ve olmazsa olmazı olan zıtlıkları masal içerisinde de anlamlandırabiliriz. Böylece umutsuzluğun karşısında umudun, korkaklığın karşısında cesaretin, kötülüğün karşısında iyiliğin neden yer aldığını idrak edebiliriz” (Karabulut, 2021: 192). Bu durum başlangıçta sadece olumsuz bir özellik olarak yorumlansa da Cemil Meriç’in de dediği gibi Avrupa’da masal için önemli olan hikâyenin kendisidir. Oysa Doğu kültüründe masaldan çıkarılacak ders esastır (Bilkan 2009: 9). Masallar genel olarak adının anıldığı zaman bile insanların yüzünü gülümseten anlatıldıkça ondan ders de çıkartılan bir anlatı türüdür. Ancak yukarıda belirtildiği gibi yaygın kabulün aksine masallar da içerisinde *ürkütücü gerçekliği* barındırır. İncelenen 211 Grimm masalının 29’unda bu ürkütücü unsurlar tespit edilmiştir. Bu bağlamda çalışmada ürkütücü unsurlar *uzuvların kesilmesi*, *insan eti yeme*, *sınama*, *ihamet*, *psikolojik unsurlar* ve *diğer ürkütücü unsurlar* başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Grimm Masallarında Ürkütücü Unsurlar

Uzuvların Kesilmesi

Masallarda her daim kötü/iyi dikotomisi ile karşılaşılmaktadır. Asıl vurgulanmak istenilen *iyiliğin* anlaşılır olması için bu kavramı tamamlayan *kötülüğün* de anlatılarda olması olağandır. Kötülük kavramı bazı anlatılarda yüksek seviyede

görülmektedir. Grimm masallarında kötülüğün fiziksel yansıması topuk, kol, bacak, el, kafa, parmak, kulak gibi vücut uzuvlarının kesilmesi şeklindedir. Bu uzuvlar belli bir amaca ulaşmak için kesildiği gibi, önceden verilen sözlerin gerçekleştirilmek zorunda olunması, evlilik için sınavı geçememek, kıskançlık ya da tamamen kötü niyetin sonucunda ceza vermek amacıyla da kesilebilmektedir.

Külkedisi masalında ürkütücü unsur olarak başparmağın ve topuğun kesilmesi ile karşılaşmaktayız.

“Büyük kız ayakkabıyı alarak annesiyle beraber giyinme odasına geçti ve denedi. Ama kocaman ayak başparmağı ayakkabıya sığmadı; ayakkabı ona küçük gelmişti. Annesi bir bıçak uzatarak, “Kes onu! Evlenirsen nasılsa artık yaya yürümeyeceksin” dedi. Kız başparmağını keserek ayakkabıyı zar zor giydi; acısını içine atarak prene gitti.” (C.1, s. 32)

“Kız sevinç içinde giyinme odasına geçerek ayakkabıyı giydi, ama topuğu çok büyük olduğu için ayağı sığmadı. Annesi ona bir bıçak vererek, “Topuğundan biraz kes! Prense evlenirsen, nasıl olsa ayağın bir daha yere basmayacak” dedi. Kız topuğundan bir parça kestikten sonra ayakkabıyı zorla ayağına geçirdi. Dişlerini sıkarak duyduğu acıya katlandı ve bu şekilde prensin yanına vardı” (C.1, s. 32)

Şakacı Birader masalında ölünün kol ve bacakları kesilerek suya atılmaktadır.

“Bir kazan dolusu su getirtti, herkesi dışarı çıkarttıktan sonra ölünün kol ve bacaklarını keserek suya attı ve Aziz Petrus’tan nasıl görmüşse öyle yaptı. Ocağı ateşledi. Su kaynamaya başladı, etler ayrıldı, iskeleti alıp bir saç leoha üzerine koydu.” (C.1, s. 46)

Elsiz Kız adlı masalda ise babası kızının ellerini kesmektedir.

“Şeytan kıza yaklaşamayınca değirmenciye bağırdı: “Kes onun ellerini, yoksa ona hiç yaklaşamayacağım!” Değirmenci çok korktu ve şöyle cevap verdi: “Kendi kızımın ellerini nasıl keserim ben!” Şeytan tehdit savurdu: “Bunu yapmazsan onun yerine seni alır giderim, çünkü sen bana aitsin artık!” Değirmenci çok korkarak sözünü tutacağını söyledi. Kızının yanına vararak, “Bak kızım, senin her iki elini kesmezsem şeytan gelip beni alacakmış. Ben de çok korktum ve ona söz vermiş bulundum. Bana yardım et ve sana kötülük ettimse beni affet!” dedi. Babacığım, ben senin çocuğum. Ne istersen onu yap! diyen kız ellerini uzattı ve onları kestirtti.” (C.1, s.103)

Şişedeki Cin masalında, şişedeki cin onu çıkarmanın boynunu koparmak ister.

“Oğlan aklına kötü bir şey gelmediği için şişenin tıpasını çıkardı. Aynı anda şişenin içinden bir cin çıktı ve gitgide büyümeye başladı. O kadar çabuk büyüdü ki, boyu kısa süre içinde meşe ağacının yarısına erişti. Korkunç bir sesle, “Beni bu şişeden kurtardığın için ne ödül alacaksın biliyor musun? diye sordu. “Hayır” diye cevap verdi oğlan hiç korkmadan. “Söyleyeyim sana: bunun için senin boynunu koparacağım! dedi cin.” (C.1, s.251)

Haydut Damat adlı masalda yakalanan kızların vücutları kesilerek parçalara ayrılır. Aynı zamanda çıkarılmak istenen yüzük için balta ile parmak kesilmektedir.

“Acaba nişanlım burada mı oturuyor, söyler misin? diye sordu genç kız. Vah zavallı kız vah! Nerelere düştün sen! diye cevap verdi yaşlı kadın. Bak şurada kocaman bir kazanda su kaynatıyorum, seni ele geçirdiklerinde, hiç acımadan doğrayıp bu kazanda kaynattıktan sonra yiyecekler, çünkü onlar insan yiyiciler. Ve kadın onu kimseni göremeyeceği fıçıya soktu. Haydutlar başka bir kızla geldiler, onun güzel giysilerini yırttılar, masaya yatırdıktan sonra vücudunu kesip parçalara ayırdılar ve sonra tuzladılar. Haydutlardan biri ölenin parmağında

altın yüzük gördü, onu çekip çıkaramayınca eline bir balta alarak o parmağı kesti." (C.1, s. 393-394)

Sadık Uşak masasında, kral iki çocuğunun kafasını keserek sadık uşağının canlanması için onun taşlaşmış vücudunu kanla sıvazlar.

"Ah seni bir canlandırabilsem, sadık Johannes'im diye mırıldandı. Beni yine canlandırabilirsin, en sevdiğin şeyi feda edersen. Her iki çocuğunun kafasını kendi ellerinle kestikten sonra onların kanıyla benim vücudumu sıvazlarsan, tekrar dünyaya gelirim diye cevap verdi taşlaşmış vücut. Senin sadakatin de ödüksüz kalmayacak! diyerek çocukların kafalarını alıp vücutlarına oturtuktan sonra onları kanlarıyla sıvazladı." (C.1, s. 444-445)

Üç Askeri Doktor masasında, kesilen el, kalp ve gözlerin kedi tarafından alınması üzerine yerine konulması için ölen bir mahkûmun eli kesilir, kedinin gözleri çıkartılır ve domuz kalbi alınır.

"Üç askeri doktor dünya gezisine çıktılar. Bir gün geceleme üzere bir hana geldiler. Biz becerimizi herkese göstermek istiyoruz dediler. Birincisi, kendi elini kesip atarak yerine yenisini takabileceğini söyledi. İkincisi, kendi kalbini söküp çıkararak ertesi gün yine yerine yerleştirebileceğini savundu, üçüncüyse, kendi gözlerini oyarak çıkardıktan sonra onları yine yerlerine takacağını iddia etti. Üç doktor dedikleri gibi kendilerine ait olan eli, kalbi ve gözleri kesip çıkardıktan sonra hepsini bir tepsiye koyarak saklaması için hancıya verdiler. İçeriye bir kedi sızdı açık dolabı görünce içindekileri alarak dışarı kaçtı. Dolabı koruyan kız sevgilisine keskin bir bıçak verdi. Adam zavallı mahkûmun sağ elini keserek kıza geri getirdi. Ondan sonra kediyi yakalayarak gözlerini çıkardı. Kilere indi ve bir domuz kalbi alıp getirdi." (C.2, s. 30-31)

Pamuk Prenses adlı masalda üvey anne avcıyı çağırarak çocuğu ormana götürmesini ve orada öldürerek ciğerini sökmesini ister.

"Bir avcısını çağırarak ona, "Çocuğu ormana götür, artık gözüm onu görmek istemiyorum. Onu orada öldür, kanıt olarak da ciğerini sök getir bana" dedi." (C.2, s. 479)

Akıllı Gratel masasında, Gratel gelen misafire efendisinin onun kulaklarını keseceği bu nedenle gitmesi gerektiği ile ilgili olarak uyarır.

"O sırada misafir geldi ve nazikçe kapıyı çaldı. Gratel kim geldi diye koşup baktı ve misafiri görünce işaret parmağını dudağına götürerek, "Şşşt! Şşşt! Hemen buradan kaçıp gidin. Efendim sizi ele geçirirse kulaklarınızı kesecek, haberiniz olsun! Sizi akşam yemeğine davet etti, ama aklında kulaklarınızı kesmekten başka bir şey yok! Dinleyin bakın, bıçağı nasıl da bilemekte" dedi." (C.2, s. 146)

Yırtık Pabuçlar masasında, kızların nereye gittiğini ve nerede dans ettiğini araştıranlar bunun nedenini bulamayınca başları kesilir.

"Derken ortaya bir prens çıktı. Bu işi halledecekti. Kızların nereye gittiğini ve nerede dans ettiklerini saptayacaktı. Ama prensin üzerine bir ağırlık çöktü ve uyuyakaldı. Ertesi sabah uyandığında on iki kız da dansa gitmiş olmalıydı, çünkü pabuçlarının tabanında delikler açılmıştı. İkinci ve üçüncü akşam da aynı şey oldu, bunun üzerine hiç acımadan prensin kafasını kestiler. Ondan sonra bu meseleyi çözmek üzere pek çok kişi başvurduysa da hepsi canlarından oldu." (C.2, s. 256)

Bakire Maleen masasında, çirkinliğinden çekinen kız kendi yerine aslında başlangıçta prensin nişanlısı olan Bakire Maleen'i ele geçirir. Sonrasında pişman olarak

onun kafasının kesilmesini ister ancak masalın sonunda Bakire Maleen ve prens sonsuza kadar mutlu yaşarlar ve ceza olarak çirkin gelinin boynu uçurulur.

“Çirkin kız dışarı çıkararak muhafızlara, Külkedisi'nin bir düzenbaz olduğunu söyleyerek kafasının kesilmesini emretti... Öpüştüler, ikisi de ömürlerinin sonuna kadar mutlu yaşadılar. Ceza olarak sahte gelinin boynu uçuruldu.” (C.2, s. 391-392)

Bazı masalarda ise kazara uzuv kesilmesine rastlanılmaktadır. Akıllı Hans masalında söylenenleri yanlış anlayan Hans, tüm ineklerin ve koyunların gözlerini çıkararak Gratel'in önüne atar.

“İyi akşamlar Hans. Neredeydin? Gretel'deydim. Ona ne götürdün? Hiç. Gretel sana ne verdi? Hiçbir şey vermedi. Benimle beraber geldi. Peki onu nereye bıraktın? Boynuna ip geçirip ahıra bıraktım. Önüne de yem koydum. Aptallık bu Hans. Ona şöyle bir göz atsaydın ya! Hans ahıra gitti, bütün ineklerin ve koyunların gözlerini çıkararak kızın önüne attı. Gratel çok kızdı, iplerini çözerek oradan uzaklaştı ve de nişanı bozdu” (C.1, s.266)

Sevgili Roland adlı masalda da uzuv kesilmesi yanlışlıkla gerçekleşmiştir. Anne, üvey kızı zannederek yanlışlıkla öz kızının başını keser.

Bir gün üvey kızı güzel bir önlük giymişti, bu öbür kızın çok hoşuna gitti, bayağı kıskanmıştı. Hemen annesine giderek o gömleğe sahip olmak istediği söyledi. “Sus kızım!” dedi cadoloz. O senin olacak. Üvey kardeşin ölümü çoktan hak etti. Bu gece uykuya daldığı zaman ben gelip onun kafasını keseceğim. Yalnız sen karyolanın duvar tarafında yat ve onu sağına öne doğru biraz itele. Cadalozun kızı uyuyakaldı, o zaman üvey kız onunla yer değiştirdi, kendisi duvar tarafına geçerken derin uykuya dalmış olan üvey kardeşini öbür yana iteledi. Gece yarısı adı karı sağ elinde bir baltayla odaya girdi, sol eliyle önde yatan kendi kızını tuttuğu gibi kafasını uçuruverdi” (C.1, s. 362)

Köpek ile Serçe masalında, kocası ağzındaki kuşa vurması için karısına kazmayı uzatır. Ancak karısı onun yerine yanlışlıkla kocasının kafasına vurarak ölümüne sebep olur.

“Serçe kanat çırpa çırpa gelip adamın ağzına kondu; kafasını uzatarak şöyle seslendi: “Arabacı bu senin hayatına mal olacak.” Adam kazmayı karısına uzatarak, “Hanım, vur şu ağzımdaki kuşa, öldür onu” dedi. Kadın vurdu, ama kuşa isabet ettiremedi, onun yerine kocasının kafasına vurdu; adam yere düşerek öldü. Serçe de oradan uçup gitti.” (C.1, s. 321-322)

İnsan Eti Yeme

Kuşoğlan, Hansel ve Gratel, Ardiç Ağacı masalarında ise ürkütücü bir unsur olarak insan etini yeme isteği görülmektedir. Kuşoğlan masalında, aşçı kadın, Hansel ile Gratel masalında cadı kadın, Ardiç Ağacı masalında ise üvey anne tarafından insan eti yeme gerçekleştirilmek istenir. Kuşoğlan masalında aşçı kadın bu dileğini gerçekleştiremez ancak Hansel ve Gratel masalında cadı kadın tarafından pek çok çocuk kazanda pişirildikten sonra yenmiştir. Aynı şekilde Ardiç Ağacı masalında da üvey anne oğlunun başını kopartıp onu parçalara böldükten sonra ekşili yahni pişirerek sofraya getirir. Altı Kuğu adlı masalda ise, kayınvalidesi tarafından gelinin ağzına kan sürülmüş ve gelin, insan eti yemekle suçlanmıştır. Kanibalizm olarak da adlandırılan insan eti yeme, masalarda sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Türk halk anlatılarında insan eti yeme, *anormal zulüm*, *intikam* veya *beslenme alışkanlığı* gibi nedenlerle ortaya çıkmaktadır (Atnur, 2011:134). Bu anlamda çalışmadaki masal örnekleri anormal zulüm ve beslenme alışkanlığı şeklinde düşünülebilir.

Ardıç Ağacı masalında üvey anne oğlunun kafasını kopartarak çocuğu parçalara bölüp yahni pişirir.

“Küçük oğlan kapıdan içeri girer girmez kadın, Bir elma ister misin, oğlum? diye sorarak ona pis pis baktı. Anne dedi oğlan, Bana niye öyle kızgın bakıyorsun ki? Evet, ver bir elma. Ufak oğlan kendisine söylendiği gibi öne eğilince kadın çat diye kapağı kapadı, oğlanın kafası uçarak elmanın yanına yuvarlandı. Kadın birden irkildi, içini bir korku kapladı. Sonra aşağıya inerek konsolun en alt gözünden beyaz bir bez aldı, yere düşen kelleyi oğlanın vücuduna oturtarak hiçbir şey belli olmayacak şekilde bezle sardı. Oğlanı aldığı gibi ufak parçalara kesti, sonra onları bir kazana koyarak sirkeyle kaynattı. Babası eve geldi, oğlum nerede diye sordu. Karısı masaya ekşili yahni getirirken Marlen’cik kendini tutamadı ve ağlamaya başladı.” (C.1, s. 471-472)

Kuşoğlan masalında, korucunun aşçısı kazanda su kaynatıp Kuşoğlan’ı pişirip sonra da yemeyi planlamaktadır.

“Korucunun yaşlı bir kadın aşçısı vardı, bir akşam eline iki kova alarak su taşımaya başladı.. Lena kimseye bir şey söylemeyeceğine dair söz verince, şöyle konuştu aşçı: Yarın sabah korucu ava çıktığında, kazanda su kaynatıp Kuşoğlan’ı içine atıp pişireceğim, sonra da yiyeceğim!” (C.2, s. 345)

Hansel ile Gratel adlı masalda, cadı, kurabiyeli bir ev yaparak çocukları buraya çekmeye çalışır. Onları öldürüp sonra da yer.

“Cadı karı onlara mahsus böyle davranmıştı, aslında niyeti kötüydü. Çocukları sürekli buraya çekmek için yapmıştı bu kurabiyeli evi. Onları ele geçirdiğinde öldürüp kazanda pişiriyor, sonra da yiyordu” (C.2, s. 355)

Altı Kuğu adlı masalda, kayınvalidesi uykudayken çocuğun ağzına kan bulaştırarak gelininin insan eti yediğini söyleyerek onu kötüler.

“Bir yıl sonra kraliçe ilk çocuğunu doğurdu, kayınanası çocuğu ondan aldı ve uykudayken çocuğun ağzına kan bulaştırdı. Sonra kralın yanına vararak gelininin insan eti yediğini söyledi” (C.2, s. 204).

Sınama

Atlı göçebe kültür ve medeniyetini yaşayan bir toplumun insanı, ağır tabiat şartlarına dayanmaya mecburdur. Dış dünyaya karşı fiziki olarak güçlü insanların içyapılarının da güçlü olması beklenmektedir (Günay, 1998: 5). Anlatılarda kahramanların, diğer topluluklarla ve tabiatla mücadelelerinden dolayı fiziki özellikleri kadar iç dünyalarının da ne denli güçlü olduğunu görmekteyiz. Ortaya çıkan bu güç, kahramanın anlatılarda sınanmasıyla kendini gösterir. “Sınama- sınanma motifinin bazı anlatılarda tek başına konuyu belirlediğini veya anlatının yapısını etkilediğini söylemek mümkündür.” (Uçkun, 2015: 32). Sözlü kültür ürünlerinde özellikle karşılaşılan bu motifle kahramanın anlatıdaki yolculuğu belirlenmiş olur. Masalarda da geçiş dönemlerinden biri olan evlilikte sınama motifi ile çok sık karşılaşmaktayız. Grimm masallarında ise diğer anlatılardan farklı olarak, kahramanın genellikle evlilik için şart koşulan sınama/sınanma aşamasını başaramaması ürkütücü bir şekilde son bulur.

Deniz Tavşanı masalında, evlilik için aşılması gereken sınamada başarısız olanların kafaları kazığa geçirilmiştir.

“Çok kibirliydi bu kız; kimsenin buyruğu altına girmek istemiyor, ülkeyi tek başına idare etmek istiyordu. Bu nedenle bir ilan verdi. Buna göre ancak ve ancak kendisinden saklanmayı başarabilen bir erkekle evlenecekti! Kim denediyse başaramadı ve başarısızlığı nedeniyle kellesi kesilerek bir kazığa çakıldı. Sarayın avlusunda kazığa geçirilmiş kafaların sayısı doksan yediyi bulmuştu.” (C.1, s.112)

Altı Kafadar adlı masalda genç kızla evlenmek isteyenler sınavı geçemeyince hepsinin başı kesilir.

“Genç kızın güzelliği pek çok erkeğin gözünü kamaştırmıştı. Hepsi onunla evlenmek için kendilerine verilen ödevi yerine getirmeye çalıştıysa da hiçbiri başaramadı. Sonunda hepsinin kellesi kesildi.” (C.2, s. 150)

İhanet

Halk anlatılarında *ihanet* başlığı içerisinde hile, yalan, aldatma, kıskançlık gibi unsurlar değerlendirilebilir. Masallarda iyi tiplerin yanı sıra kötü tipler de mevcuttur. Bu bağlamda masallarda kıskançlık, kötü niyet gibi farklı motiflerle karşılaşılır ancak belirtilen ürkütücü unsurlara çok sık rastlanılmamaktadır. Anlatılarda, kıskanma belirli seviyelerde olduğu zaman sorun olmamakla birlikte anormal düzeylere çıktığında kişileri psikolojik olarak etkilemekte ve onlara şeytanî kötülükler yaptırmaktadır (Demir, 2018: 33). Grimm masallarında bu durumun pek çok örneğini görmekteyiz.

Masallarda ihanet diğer anlatılarda olduğu gibi genellikle kahramanın en yakını tarafından gerçekleştirilir. Yakın akraba ihanetlerinin büyük bir kısmı kıskançlık ve aldatma arzusu ile ortaya çıkmaktadır. Bahadırlar, ihanet eden yakın akrabalarla doğrudan mücadele etmemektedir, ortaya çıkan sorunu çözmek için uğraşırlar (Taş, 2021: 46). İhanet denilince Yusuf ile Züleyha kıssasında kardeşleri tarafından kıskanılan Yusuf'un kuyuya atılması akla gelmektedir. Grimm masallarında da kardeşler tarafından ihanet söz konusudur. Aynı zamanda kahramanın en yakını olarak düşünülen eş tarafından da ihanet gerçekleşmektedir. Bu masalarda ihanetin sonucunda kahraman genellikle öldürülür.

Üç Yavru Kuş adlı masalda kraliçenin doğan çocukları kraliçenin kardeşleri tarafından nehre atılmaktadır.

“Ortanca ve küçük kızların çocukları olmadı. Bir gün kral uzak bir geziye çıktığında kraliçe cesaretlendirmek için kardeşlerini yanına çağırdı, çünkü kendisi bebek bekliyordu. Nitekim bir oğlan doğurdu; oğlan dünyaya yıldız şeklinde bir benle dünyaya geldi. Bu kez iki kız kardeş aralarında konuştular, o güzel bebeği suya atacaktı. Ve attılar da. Bir yıl sonra kral yine uzun bir geziye çıktı ve kraliçe bu kez ikinci çocuğunu doğurdu. Ama kötü kalpli kardeşleri bu bebeği de suya attı. Kral bir kez daha uzun bir geziye çıktı ve kraliçe bir kız doğurdu. Kötü yürekli kardeşler onu da nehre attılar.” (C.2, s. 72,73,74)

Pancar masalında, katil kiralararak kardeşini yakalatmaya çalışır.

“Paralı katiller tuttu, onlar bir tuzak hazırlayacaktı. Kendisi de kardeşinin yanına vararak “Bak kardeşim, ben gizli bir hazine keşfettim, gel birlikte kazalım, sonra da onu paylaşırız” dedi. İyi niyetli kardeşi onunla birlikte gitti. Kazı yerine vardıklarında katiller saldırdı, onu yakalayıp bağladılar ve bir ağaca asmaya çalıştılar.” (C.2, s. 183)

Üç Yaprak masalında, kadın sevgiliyle birlikte uyuyan kocasını denize atarak ölümüne sebep olur.

“Kadın eşinin göstermiş olduğu büyük aşkı, bağlılığı ve can vermeye hazır oluşunu falan unutarak geminin kaptanına gönlünü kaptırdı. Derken kaptanı çağırdı, birlikte kamarada yatıp uyuyan kocasını başından ve ayaklarından tutup güverteye taşıdılar ve sonra da denize attılar. Bu cinayetten sonra kadın, Hadi hemen babamın yanına varalım. Kocam için yolda hastalandı, öldü deriz! dedi.” (C.2, s. 58)

Üç Dil adlı masalda, babası öldürülmesi için oğlunun ormana götürülmesini ister.

“Babası kızgınlıktan küplere binerek, “Bu adam benim oğlum değil artık! Onu reddediyorum! Götürün bunu ormana, orada da canını alın” diye haykırdı. Oğlanı ormana götürdüler, ama ona acıdılar ve öldürmediler, serbest bıraktılar. Onun yerine bir ceylan keserek gözleriyle dilini çıkarıp kanıt olarak babasına götürdüler.” (C.2, s. 68)

Psikolojik Unsurlar

Masalarda karşılaştığımız ürkütücü unsurlar içerisindeki psikolojik unsurlar da masalın içeriğinin şekillenmesinde önemli bir etkidir. Yaşlı Ancecik masalında çocukları ölen yaşlı kadına eğer çocukları yaşasaydı birinin asılarak diğerinin çivilenerek öldürüleceği gösterilmiştir.

“Yaşlı bir kadın yaşlı anneciğe yaklaşıp ona şöyle dedi: “Şu sunağa bak, orada çocuklarını göreceksin!” Yaşlı annecik oraya bakınca iki çocuğunu gördü: biri ipe asılmıştı, diğeri bir tekerleğe çivilenmişti. “Gördün mü, hayatta kalsaydılar sonları böyle olacaktı ve Tanrı onları masum çocuklar olarak yanına almayacaktı” dedi yaşlı kadın.” (C.1, s. 62-63)

Karanfil masalında ise aklından geçirdiği dilekleri kabul olan özel yetenekli çocuk annesinin kucağından kaçırılmıştır.

“Gökten bir melek inerek, “Sevin artık, çünkü bir erkek çocuğun olacak. Bu çocuğun aklından geçirdiği herhangi bir dilek anında gerçekleşecek” dedi. Bir keresinde çeşme başında uyuyakaldı; biraz büyümüş olan çocuğu kucağındaydı. Derken yaşlı aşçı çıkageldi, çocuğun yeteneğini bildiği için onu kaçırdı” (C.2, s. 1).

Diğer Ürkütücü Unsurlar

İncelenen üç masal herhangi bir alt başlık altında değerlendirilemediği için bu başlık altında sınıflandırılmıştır.

Ormandaki Aziz Joseph masalında, hayvanların insanlara verdiği zarar söz konusudur. Yılanlar kızı sokarak öldürmektedir.

“Kız eve döndüğünde annesi kapıda bekliyordu: “Ne hediye aldın?” diye sordu. Kız, “Bir torba dolusu para aldım, ama eve gelirken kaybettim” diye yalan söyledi. “Kaybettin ha!” diye haykırdı annesi. “O zaman hemen gidip onu bulalım!” Kızının elinden tutarak birlikte aramaya çıktılar. Kız önce ağlamaya başladı ve gitmek istemedi, ama sonunda gitmek zorunda kaldı. Ama karşılıklarına o kadar çok kertenkele ve yılan çıktı ki, hepsi üzerlerine saldırdı. Yılanlar kızı sokarak öldürdüler; kızını iyi yetiştiremediği için anneyi de ayağından saktular” (C.1, s. 314)

Sihirli Kuş adlı masalda, büyücü dilenci kılığına girerek kapı kapı dolaşırken güzel kızları kaçırmaktadır.

“Odanın ortasında kocaman ve kanlı bir küvet vardı, içinde de parçalanmış insan eti! Yanında koskoca bir ağaç kütüğü ve kanlı, parlak bir balta... Onu yakaladığı gibi yere fırlattı,

saçlarından tutarak kafasını kütüğe yerleştirdikten sonra baltayla uçuruverdi. Akan kanlar yerleri suladı. Sonra kızın kalan gövdesini küvete tıktı.” (C.2, s. 333-334)

Kurbağa masalında, çocuğun annesi oğlunun aslında uyarmak amaçlı kurbağanın başına vurduğunu görüp yanlış yorumlar, kütükle kurbağanın başına vurarak onu öldürür.

“Kurbağa sadece sütü içti, ekmeği bıraktı. Bunun üzerine oğlan eline kaşığı alarak onunla hafifçe kafasına dokundu ve “Hadi, ekmeği de ye” dedi. Mutfakta bulunan annesi onun biriyle konuştuğunu duydu. Kaşığıyla da kurbağanın başına vurduğunu görünce, eline geçirdiği bir kütükle o zararsız kurbağanın başına vurarak hayvanı öldürdü” (C.2, s. 410)

Sonuç

Sözlü kültür ürünleri içerisinde yer alan ve kültürel miras aktarımını sağlayan masalların hem çocukların hem de yetişkinlerin hayatında önemli bir rolü vardır. Bu çerçeveden bakıldığında masalların insan hafızasında her daim iyiyi, güzel olanı, doğruyu anımsattığını söyleyebiliriz. Ancak bazı masalarda bu durum değişmektedir. Her ne kadar doğru mesaj vermek için masalarda iyi/kötü mücadelesi olsa da bazen masallardaki kötünün seviyesi artmaktadır. Grimm masallarında bu durumun örneğini görmekteyiz. İncelenen 211 masalın 29’unda ürkütücü unsurlar tespit edilmiştir. Uzuvarın kesilmesi, insan eti yeme, sınama, ihanet, psikolojik unsurlar ve diğer ürkütücü unsurlar başlıkları altında değerlendirilen bu 29 masal son derece ürkütücüdür. Nicel olarak uzuvların kesilmesi ile ilgili masallar diğerlerine göre daha fazladır. Kötülük unsurunun hâkim olduğu bu masallara genel olarak bakıldığında kötülüğün daha çok kahramanın en yakını olan aile fertlerinden kaynaklandığını görmekteyiz. Masal kahramanı kazara bu ürkütücü olayları yaşasa da genellikle bilinçli bir şekilde kahramanın bu duruma maruz kaldığını söyleyebiliriz. Bu bağlamda, masalların genel özellikleri ile benzerlik göstermeyen ilk anda olumsuz olarak düşünülen Grimm masallarındaki bu unsurlar, aslında iyi/kötü çatışmasından çıkarılacak dersler açısından oldukça önemlidir.

Kaynakça

- Atnur, G. (2011). Anadolu, Tatar (Kazan) ve Başkurt Türklerinin Masallarında İnsan Yeme (Yamyamlık) Motifi, *Karadeniz*, 9, s. 132-151.
- Bilkan, A. F. (2009). *Masal Estetiği*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Demir, R. (2018). *Anadolu Masallarında Suç ve Ceza Motifi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Grimm Kardeşler. (2011). *Grimm Masalları*. (çev. Saffet Günersel). C. 1-2, İstanbul: Pinhan Yayınları.
- Günay, U. (1998). Dede Korkut Hikâyelerindeki Karakterlerin Tahlili, *Milli Folklor*, 5 (37), s. 3-12.
- Karabulut, M. (2021). Grimm Kardeşler’in “Hansel ve Gratel” Adlı Masalının Korku ve Cinsellik Bağlamında Analizi, *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 13(3), s.189-205.
- Sarpkaya, S. (2014). Türkiye Sahası Efsanelerinde Özel Adlı Kötü Ruhlar, *Korku Kitabı*, İstanbul: Kitabevi, s. 251-279.
- Taş, E. (2021). Kırgız Türklerinin Sözlü Anlatılarında Aldatma/Kötülük Motifi Bağlamında Kadın Tipleri, *Türk Dünyası Akademik Bakış*, 1(1), s. 39-69.
- Uçkun, R. (2015). Dede Korkut Kitabı’nda Erginlenme ve Bireyleşme Sürecinde Sınama Motifinin İşlevi, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 15(2), s. 29-42.

Masalların Ürkütücü Gerçekliği: Grimm Masalları Örneği

- Yavuz, M. H. (2002). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yeniasır, M. & Gökbulut, B. (2017). Eğitimsel Açıdan Uygur ve Türk Masal Kahramanları Bağlamında İletilen Olumsuz Mesajlar, *SEFAD*, (38), s. 307-327.